

СХВАЛЕНО
педагогічною радою КЗ «ДНЗ№3 ВМР»
Протокол № 1
від «30» серпня 2022 року

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач КЗ «ДНЗ№3 ВМР»
Анна ПЛЯЦОК
«30» серпня 2022 року

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
комунального закладу
«Дошкільний навчальний заклад №3
Вінницької міської ради»
на 2022/2023 навчальний рік

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ I. Загальні відомості про ЗДО	5
Розділ II. Пріоритетні завдання на 2022/2023 навчальний рік	6
Розділ III. Організація освітнього процесу	
3.1. Загальний обсяг навчального навантаження на дітей на тиждень	7
3.2. Форми організації освітнього процесу	8
3.3. Зміст освітньої роботи з вихованцями відповідно до освітніх напрямків інваріантного складника БКДО	10
3.4. Реалізація варіантивного складника БКДО	13
Розділ IV. Очікувані результати реалізації освітньої програми	15
Розділ V. Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти	45

ВСТУП

Основні концептуальні підходи до розробки освітньої програми комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад №3 Вінницької міської ради (далі - Програма) базуються відповідно до Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», оновленого Базового компоненту дошкільної освіти (ред. 2021р.), Методичних рекомендацій до Базового компоненту дошкільної освіти (ред. 2021р.), Положення про дошкільний навчальний заклад, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20.03.2003 №305, Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів, затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 №234, Гранично допустимого навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форм власності, затверджено наказом МОН України від 20.04.2015 №446, інших нормативно-правових актів.

Освітня програма окреслює підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення вихованцями обов'язкових результатів навчання (набуття компетентностей), визначених Базовим компонентом дошкільної освіти.

Мета Програми: створення в закладі дошкільної освіти інтегрованого освітнього процесу, що реалізує право кожної дитини на якісну і доступну освіту та забезпечує рівні стартові можливості для повноцінного фізичного і психічного розвитку дітей, як основи їх успішного навчання в школі в умовах інтеграції зусиль сім'ї і закладу дошкільної освіти.

Основні завдання програми:

- забезпечення якісної організації та здійснення освітнього процесу в КЗ «ДНЗ №3 ВМР»;
- створення умов, комфортних для розвитку пізнавальних і психічних процесів дітей, їхньої спрямованості на активність у соціумі;
- забезпечення реалізації можливостей і здібностей кожної дитини;
- створення в групах атмосфери гуманного та доброзичливого ставлення до всіх вихованців, що сприятиме вихованню у них товарищескості, доброзичливості, допитливості, ініціативності, формуванню самостійності і творчості;
- формування достатнього та необхідного рівня освітніх компетенцій дитини перших 6(7) років життя,
- забезпечення її повноцінного психофізичного та особистісного розвитку, готовності до шкільного життя
- формування життєво важливих умінь і навичок, системи ціннісних ставлень до світу та самої себе;
- налагодження партнерської взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу
- забезпечення належного рівня якості освітніх послуг;

- удосконалення стратегії і тактики побудови розвивального середовища дошкільного закладу.

Освітня програма визначає:

- загальний обсяг навантаження та очікувані результати навчання (набуті компетентності);
- перелік, зміст, тривалість і взаємозв'язок освітніх ліній, логічну послідовність їх реалізації;
- форми організації освітнього процесу;
- систему внутрішнього забезпечення якості освіти.

Розділ І. Загальні відомості про заклад

Комунальний заклад «Дошкільний навчальний заклад № 3 Вінницької міської ради» - це заклад загального розвитку для дітей віком від 1,5 років до шести (семи) років, у складі якого групи загального розвитку.

Знаходиться за адресою: м.Вінниця, вул.академіка Ющенко,14.

Функціонує з 2006 року.

Ліцензований обсяг здобувачів освіти – 240 дітей.

Працює за 12 - годинним режимом, з 7:00 до 19:00.

У своєму складі заклад має 6 вікових груп:

- 1 групу 3-го року життя;
- 1 групу 4-го року життя;
- 2 групи 5-го року життя;
- 2 групи 6-го року життя.

Мова навчання та виховання дітей українська.

Програмно – методичне забезпечення

Зміст інваріантного складника Базового компонента дошкільної освіти забезпечується через освітню програму для дітей від 2 до 7 років «Дитина» (науковий керівник Огнев'юк В.О., редакція 2020р.)

Варіативна складова Базового компонента дошкільної освіти реалізується через роботу гуртків та інтеграцію змісту парціальних програм у різні види діяльності.

У 2021/2022 навчальному році будуть вивчатися та впроваджуватись такі парціальні програми для інтеграції їх змісту у різні види діяльності:

- Парціальна програма з національно-патріотичного виховання дітей середнього та старшого дошкільного віку «Україна - моя батьківщина» (авт. Каплуновська О.М., Палець Ю.М., Кичата І.І.);
- Парціальна програма з морального виховання дітей дошкільного віку «Скарбниця моралі» (авт. Л.Лохвицька);
- Парціальна програма з фізичного виховання дітей раннього та дошкільного віку «Казкова фізкультура», автор Єфименко М.М. (лист ПТЗО від 09.07.2019 №22.1/12-Г-627);
- Парціальна програма з основ здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей дошкільного віку «Про себе треба знати, про себе треба дбати», автор Лохвицька Л.В. (лист ІМЗО від 04.12.2018 №22.1/12-Г-1049);

- «Дошкільнятам освіта для сталого розвитку» (авт.: О.Прометун, Н.Гавриш);
- Програма і методичні рекомендації «Музично-оздоровчі мандрівки з дітьми п'ятого року життя» (авт. Бондар С.В.).

Розділ II. Пріоритетні завдання на 2022/2023 навчальний рік

Організація освітнього процесу в К№ «ДНЗ№3 ВМР» у 2022/2023 навчальному році буде здійснюватися відповідно до власної концепції за фізкультурно – оздоровчим пріоритетним напрямом та буде спрямована на реалізацію таких завдань:

1. забезпечення системного підходу до формування основ мовленнєвої компетентності дошкільників;
2. спрямування зусиль педагогічного колективу на якісну реалізацію завдань освітнього напрямку Базового компонента дошкільної освіти «Гра дитини»;
3. удосконалення системи пізнавального розвитку вихованців через використання активних методів навчання.

Розділ III. Організація освітнього процесу

3.1. Загальний обсяг навчального навантаження на дітей на тиждень

З метою реалізації Базового компонента дошкільної освіти та відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України 20.04.2015 № 446 «Про затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форми власності», Листа МОНУ від 27.07.2022 року № 1/8504-22 «Щодо окремих питань діяльності закладів дошкільної освіти у 2022/2023 н.р.» загальний обсяг тижневого навантаження за віковими групами становитиме:

Орієнтовні види діяльності за освітніми напрямками БКДО	Кількість занять на тиждень за віковими групами			
	Група раннього віку (від 2 до 3 років)	Друга молодша (від 3 до 4 років)	Середня (від 4 до 5 років)	Старша (від 5 до 6-7 років)
Дитина у соціумі	1	1	1	2***
Дитина у природному довкіллі	1	1	1	1
Дитина у світі мистецтва	4	5	5	6***
Дитина у сенсорно – пізнавальному просторі	1	1	2***	1
Мовлення дитини	1	1	2***	2
Особистість дитини (Здоров'я та фізичний розвиток)*	2	2	2	3***
Загальна кількість занять на тиждень	8	9	11	12

*Години, передбачені для фізкультурних занять, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження на дітей.

** Максимально допустима кількість занять у першій половині дня в групі раннього віку, молодшій та середній групах не перевищує двох, у старшій – трьох організованих навчальних занять. Зменшення навантаження на дітей відбувається за рахунок реалізації блочно-тематичного принципу планування, проведення інтегрованих занять, під час яких реалізуються завдання занять різних типів.

***Заняття гуртків у середніх та старших групах проводяться для дітей у II половину дня, щоб запобігти перевантаженням дітей. З перелічених гуртків діти відвідують заняття відповідно до своїх інтересів та побажань батьків.

3.2. Форми організації освітнього процесу

Відповідно до Закону України «Про дошкільну освіту» освітня програма закладу визначає форми його організації.

Термін навчання. Навчальний рік у КЗ «ДНЗ№3 ВМР» починається 1 вересня 2022 року і закінчується 31 травня 2023 року, літній період (під час якого освітня робота здійснюється відповідно до інструктивно-методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України) – з 1 червня по 31 серпня 2023 року.

Для якісної організації освітнього процесу проводяться заняття:

- фронтальні, колективні (з усіма дітьми групи);
- групові (10-12 дітей);
- індивідуально-групові (4-6 дітей);
- індивідуальні (1-4 дитини).

За дидактичними цілями у всіх вікових групах організовуються такі види занять:

- заняття із засвоєння дітьми нових знань;
- заняття із закріплення і систематизації досвіду дітей;
- контрольні заняття.

За специфікою поєднання змісту та форм роботи в межах заняття проводяться такі заняття:

- інтегровані;
- комплексні.

Тип заняття обирає та уточнює педагог (вихователь, музичний керівник, інструктор з фізкультури, вчитель-логопед та ін.) самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених в освітніх програмах.

Проведення занять проводиться, починаючи з 2-го року життя. Тривалість занять становить:

- у I молодшій групі – не більше 15 хвилин;
- у II молодшій групі – 15 -20 хвилин;
- у середній групі – 20-25 хвилин;
- у старшій групі – 25-30 хвилин.

Тривалість перерв між заняттями становить 5-10 хвилин. Тривалість проведення гурткової роботи – 25-35 хвилин залежно від віку дітей.

У КЗ «ДНЗ № 3 ВМР» планування освітнього процесу здійснюється за режимними моментами та блочно-тематичним принципом, що забезпечує змістовну цілісність, системність, послідовність, ускладнення та повторення програмного матеріалу.

З метою забезпечення якісного освітнього процесу планується проведення сучасних форм організованої освітньої діяльності, а саме:

- спілкування в колі,
- освітні ситуації,
- проєктна діяльність,
- прогулянки,
- екскурсії,
- освітні подорожі ,
- квести,
- геокешинг,
- дитяче експериментування,
- колекціонування та створення міні музею,
- ігри з вільними матеріалами,
- ігри-стратегії,
- дозвілля,
- творчі майстерні,
- музично-театральні та літературні вітальні,
- мистецькі (арт) або художньо-педагогічні спілкування (мистецькі заняття),
- самостійна художня діяльність (СХД),
- трудова діяльність.

Окрім спеціально організованої освітньої діяльності, передбачається самостійна діяльність дітей: ігрова, художня, фізична.

За окремим планом педагоги здійснюють індивідуальну роботу з дітьми.

Фізичне виховання дітей передбачає проведення:

- ранкової гімнастики;
- гімнастики пробудження;
- занять фізичною культурою;
- рухливих ігор та ігор спортивного характеру;
- загартування;
- фізкультурних хвилинок під час занять;
- фізкультурних пауз між заняттями;
- фізкультурних комплексів під час денної прогулянки (пішохідний перехід);

- оздоровчих заходів;
- фізкультурних світ та розваг.

Організоване навчання у формі фізкультурних занять проводиться з раннього віку.

Освітня робота у групах планується як у I-й, так і у II-й половині дня відповідно до розподілу організованої освітньої діяльності на тиждень. У другій половині дня можуть плануватися заняття з художньо-продуктивної та діяльності та фізичного розвитку. Весь освітній процес організовується диференційовано з урахуванням віку і індивідуальних особливостей дітей.

3.3. Зміст освітньої роботи з вихованцями

відповідно до освітніх напрямків інваріантного складника БКДО

Зміст освітнього процесу в КЗ «ДНЗ № 3 ВМР» у 2022/2023 навчальному році спрямований на формування та розвиток компетентностей вихованців відповідно до освітніх напрямів інваріантного складника державного стандарту дошкільної освіти.

Освітній напрям	Зміст освітнього процесу
<p>Особистість дитини</p>	<p><i>Передбачає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - формування позитивного образу «Я», створення бази особистісної культури дитини, її активної життєдіяльності; - виховання в дитини позитивного ставлення до своєї зовнішності, формування основних фізичних якостей, рухових умінь, культурно-гігієнічних, оздоровчих навичок та навичок безпечної життєдіяльності. На кінець дошкільного періоду життя в дитини мають бути сформовані базові якості особистості: довільність, самостійність і відповідальність, креативність, ініціативність, свобода поведінки і безпечність, самосвідомість, самоставлення, самооцінка.
<p>Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі</p>	<p><i>Передбачає:</i></p> <p>сформованість доступних для дитини дошкільного віку уявлень, еталонів, що відображають ознаки, властивості та відношення предметів і об'єктів довколишнього світу. Показником сформованості цих уявлень є здатність дитини застосовувати отримані знання у практичній діяльності (ігрова, трудова,</p>

	сенсорно-пізнавальна, математична тощо), оволодіння способами пізнання дійсності, розвиток у неї наочно-дієвого, наочно-образного, словесно-логічного мислення. Сенсорно-пізнавальна освітня лінія спрямована на інтеграцію змісту дошкільної освіти, формування у дітей пошуково-дослідницьких умінь, елементарних математичних уявлень, цілісної картини світу, компетентної поведінки в різних життєвих ситуаціях.
Дитина в соціумі	<p><i>Передбачає:</i></p> <p>формування у дітей навичок соціально визнаної поведінки, вміння орієнтуватись у світі людських взаємин, готовності співпереживати та співчувати іншим. Завдяки спілкуванню з дорослими, як носіями суспільно-історичного досвіду людства, в дитини з'являються інтерес та вміння розуміти інших, долучатися до спільної діяльності з однолітками та дорослими, об'єднувати з ними свої зусилля для досягнення спільного результату, оцінювати власні можливості, поважати бажання та інтереси інших людей. Взаємодія з іншими людьми є своєрідним видом входження дитини в людський соціум, що вимагає уміння узгоджувати свої інтереси, бажання, дії з іншими членами суспільства.</p>
Дитина в природному доквіллі	<p><i>Передбачає:</i></p> <p>сформованість початкових уявлень про сталі дії і поведінку, усвідомлення необхідності збереження ресурсів планети і особистої причетності до цього. Природничу освіченість через наявність уявлень дитини про живі організми і природне середовище, багатоманітність явищ природи, причинно-наслідкові зв'язки у природному доквіллі та взаємозв'язок природних умов, рослинного і тваринного світу, позитивний і негативний вплив людської діяльності на стан природи. Ціннісне ставлення дитини до природи виявляється у її природодоцільній поведінці: виважене ставлення до рослин і тварин; готовність включатись у практичну діяльність, що пов'язана з природою; дотримання правил природокористування.</p> <p>Містить доступні дитині дошкільного віку уявлення про природу планети Земля та Всесвіт,</p>

	розвиток емоційно-ціннісного та відповідального екологічного ставлення до природного довкілля.
Мовлення дитини	<p><i>Передбачає:</i></p> <p>засвоєння дитиною культури мовлення та спілкування, елементарних правил користування мовою у різних життєвих ситуаціях. Оволодіння мовою як засобом пізнання і способом специфічно людського спілкування є найвагомим досягненням дошкільного дитинства. Мова виступає «каналом зв'язку» для одержання інформації з немовних сфер буття, засобом пізнання світу від конкретно-чуттєвого до понятійно-абстрактного. Мовленнєве виховання забезпечує духовно-емоційний розвиток дитини через органічний зв'язок із національним вихованням. Мовленнєва діяльність дітей дошкільного віку складається із різних видів говоріння та слухання, під час якої формуються мовленнєві вміння і навички. Вивчення української мови в дошкільних навчальних закладах національних спільнот передбачає залучення дітей інших національностей, які є громадянами України, до оволодіння українською мовою як державною на рівні вільного спілкування з іншими дітьми і дорослими, виховання інтересу та позитивного ставлення до української мови.</p>
Гра дитини	<p><i>Передбачає:</i></p> <p>розвиток у дітей творчих здібностей, самостійності, ініціативності, організованості в ігровій діяльності та формування у них стійкого інтересу до пізнання довкілля і реалізації себе в ньому. Гра забезпечує задоволення ігрових уподобань кожної дитини, сприяє виникненню дружніх, партнерських стосунків та ігрових об'єднань за інтересами, спонукає до обміну думками, оцінювання себе й інших, заохочує до імпровізації, висловлювання власних оцінно-етичних суджень.</p>
Дитина в світі мистецтва	<p><i>Передбачає:</i></p> <p>формування почуття краси в її різних проявах, ціннісного ставлення до змісту предметного світу та світу мистецтва, розвиток творчих здібностей, формування елементарних трудових, технологічних та художньо-продуктивних навичок, самостійності,</p>

	культури та безпеки праці. Результатом оволодіння дитиною різними видами предметної та художньої діяльності є сформоване емоційно-ціннісне ставлення до процесу та продуктів творчої діяльності, позитивна мотивація досягнень; здатність орієнтуватися в розмаїтті властивостей предметів, розуміти різні способи створення художніх образів, виявляти інтерес до об'єктів, явищ та форм художньо-продуктивної діяльності, а також оволодіння навичками практичної діяльності, культури споживання.
--	--

Реалізуючи вищезазначений зміст освітнього процесу, педагогічні працівники забезпечують досягнення очікуваних результатів, визначених у розділі IV.

3.4. Реалізація варіативного складника БКДО

Реалізація варіативного складника БКДО у КЗ «ДНЗ № 3 ВМР» здійснюється через впровадження інноваційних технологій, методик, парціальних програм та організації гурткової роботи з вихованцями. У 2022/2023 навчальному році в закладі впроваджуються інноваційні педагогічні технології, методики та парціальні програми, а саме:

№ з\п	Зміст	Групи	Відповідальний
1.	«Навчання читання» авт. Н.Шелестова	Середня група №3, старша група №2	Олійник В.В. Сіргун Я.А.
2.	Парціальна програма з фізичного виховання дітей раннього та дошкільного віку «Казкова фізкультура» М.Єфименко	Старша група №6	Гук Ю.П.
3	Використання системи К.Орфа «Всесвіт музичних звуків» на музичних заняттях	Старша група №6	Музичний керівник Розторгуєва О.П.
4.	Програма з основ здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей дошкільного віку «Про себе треба знати, про себе треба дбати», авт.Л.Лохвицька	Дошкільні групи	Педагоги дошкільних груп
5.	«Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку» Парціальна програма (авт. Н.Гавриш, О.Саприкіна, О.Пометун)	Молодша група №6, середня група №3, середня група №4	Добренко Г.П., Селезньова Л.Г., Потапова Ю.О.

У 2022/2023 навчальному році організовано роботу таких гуртків:

№ з/п	Назва гуртка	Вікова категорія дітей	Керівники
1.	«Граймо разом» (шумовий оркестр з методикою К.Орфа)	6-й рік життя	Расторгуєва О.П.
2.	«Маленькі економісти» (гурток економічного спрямування)	6-й рік життя	Вітюк С.В.
3.	«Скарбничка Вінниці» (гурток краєзнавчого спрямування)	6-й рік життя	Єфімова А.В.
4.	«Екологізнайки» (гурток екологічного спрямування)	6-й рік життя	Кукурудз Т.В.
5.	«Веселі читайлики» (за методикою Л.Шелестової)	6-й рік життя	Сіргун Я.А.
6.	«Веселі читайлики» (за методикою Л.Шелестової)	5-й рік життя	Олійник В.В.
7.	«Український дивоцвіт» (гурток народознавчого спрямування)	5-й рік життя	Потапова Ю.О.
8.	«Чарівна майстерня» (гурток художньо-естетичного спрямування)	5-й рік життя	Селезньова Л.Г.

Розділ IV. Очікувані результати реалізації освітньої програми

Очікуваними результатами реалізації освітньої програми є набуття компетентностей, що визначені за усіма освітніми лініями Базового компонента та комплексними і парціальними програмами, за якими здійснюється освітній процес.

Набуття різних видів компетентностей дитиною дошкільного віку відбувається в різних видах діяльності (ігровій – провідній для дітей дошкільного віку); руховій; природничій; предметній; образотворчій; музичній; театральній; літературній; сенсорно-пізнавальній; мовленнєвій; трудовій і вимагає практичного засвоєння дитиною системи елементарних знань про себе та довкілля, моральних цінностей, уміння доречно застосовувати набуту інформацію. На кінець навчального року формується модель випускника кожної групи.

Рівень сформованості компетентностей різних вікових груп з'ясовується у процесі здійснення моніторингу рівня засвоєння програмового матеріалу дітьми раннього та дошкільного віку, отримання антропометричних даних та встановлення відповідності нормам.

Вихованці 3 року життя

Освітній напрям	Основні показники реалізації програми
Особистість дитини	<ul style="list-style-type: none"> • Діти охайні, мають знання про гігієну тіла, намагаються самостійно одягатися і роздягатися, застібати гудзики, складають свої речі, дотримуються основних правил поведінки за столом, із задоволенням беруть участь у процедурах із загартовування, за нагадуванням та з допомогою дорослих намагаються зберігати правильну поставу під час різних видів діяльності. • Діти володіють природними видами рухів, що • Забезпечує їх переміщення у просторі, зберігають стійке положення тіла, орієнтуються у просторі, ходять і бігають, природно рухаючи руками і ногами, володіють навичками повзання, лазіння, підлізання, перелізання; виконують різні дії з м'ячем, енергійно відштовхуються обома ногами, підстрибуючи на місці та у довжину, стають у пари, один за одним, у коло (з допомогою дорослого). • Діти із задоволенням виконують різні рухові дії, виявляють інтерес до спільних дій з однолітками.
Дитина у сенсорно – пізнавальному просторі	<ul style="list-style-type: none"> • Виявляють інтерес до дій з предметами та іграшками, їх обстеження. • Мають уявлення про колір, форму, величину предметів: розрізняють червоний, жовтий, синій, зелений, чорний, білий кольори, такі геометричні фігури, як кубик і куля, квадрат і круг, величину предметів (великий і маленький).

	<ul style="list-style-type: none"> •Вміють виділяти у навколишньому просторі багато предметів і один, два, три. •Виявляють інтерес щодо місця розташування предметів іа іграшок (вгорі, внизу, за спиною тощо). •Орієнтуються у просторових відношеннях (на, під, в, за). Виконують перші дії щодо групування предметі II однією ознакою (величиною, формою, кількістю); Виявляють інтерес до світлої і темної частин доби.
Дитина у соціумі	<ul style="list-style-type: none"> •Виявляють інтерес до предметного світу. Знаходять у предметному середовищі знайоме і незнайоме. Мають елементарні знання про предмети, що оточують, ЗНАЮТЬ їхні назви, функціональне призначення, використовують відповідно до призначення. •Мають елементарні уявлення про безпеку використання предметів (не можна пустувати виявляють інтерес і позитивне ставлення до людей з найближчого оточення Прагнуть до спілкування, взаємодії, участі у спільних справах з найближчими людьми. •Мають первинні уявлення про правила соціально схвалюваних стосунків між людьми. •Мають первинний досвід моральних вчинків, виявляють уміння дотримуватись елементарних соціальних правил у стосунках з дорослими та дітьми. •Виявляють співчуття, співпереживання, позитивну емоційну орієнтацію на дорослих та дітей. •Виявляють самостійність в обслуговуванні власних елементарних потреб.
Дитина в природному довкіллі	<ul style="list-style-type: none"> •Вміють розрізняти і називати доступні для сприйняття об'єкти та явища природи. •Емоційно реагують на красу природи. •Відтворюють окремі характерні звуки природи та рухи тварин. •Позитивно реагують на пропозицію допомогти у догляді за рослинами та тваринами.
Гра дитини	<ul style="list-style-type: none"> •Зацікавлено ставляться до процесу гри та намагаються відтворювати у ній знання та уявлення про оточуючий світ. •Вміють гратися на самоті, об'єднуються з один ками на основі рольової взаємодії, особистих уподобань з допомогою дорослого. •Беруть участь у різних видах ігор: сюжетно-рольових, конструктивно-будівельних, дидактичних, настільно-друкованих, рухливих, театралізованих, українських народних.

	<ul style="list-style-type: none"> • Споруджують нескладні будівлі з будівельного матеріалу за зразком вихователя та власним задумом. • Вміють групувати та порівнювати предмети за певними ознаками, складати з частин ціле. • Знають, впізнають і називають різні види іграшок: образні— ляльки та іграшки, що зображують звірів і птахів, сенсорно-дидактичні. • Бережно ставляться до іграшок, дотримуються ПОРЯДКУ в ігровому куточку. • Пробують взаємодіяти у грі з партнером, розрізняють емоції радості та смутку. • Відтворюють ігрові дії в нескладних сюжетах за допомогою образних іграшок. • Усвідомлюють необхідність дотримання правил гри. • В іграх-драматизаціях розігрують з дорослими сюжети казок з використанням атрибутів та елементів костюмів, повторюють короткі репліки за вихователем, самостійно наслідують звуки персонажів чи явищ, відтворюють мімікою настрій, переживання, особливості поведінки героїв. • Вміють будувати прості (з кількох слів) емоційно-оцінні судження щодо персонажа, процесу гри.
Мовлення дитини	<ul style="list-style-type: none"> • Слухають і розуміють мову дорослого, звернену до них та інших дітей. • Прагнуть до чіткої вимови голосних та деяких приголосних звуків української мови. • Користуються різними частинами мови та основними граматичними формами. Вміють будувати речення з 3-5 слів. • Здатні підтримати розмову на запропоновану дорослим чи іншою дитиною тему, відповідати на запитання та запитувати інших. • Можуть передати кількома реченнями (з 3-5 слів) свої враження від побаченого та почутого. • Вміють розповідати по пам'яті добре знайомі невеликі пісеньки, потішки, авторські вірші, переказувати нескладні добре знайомі казки з допомогою дорослого. • Прагнуть користуватися мовленням у спілкуванні з дорослими та дітьми. • Вміють вітатися, прощатися, прохати, дякувати, вибачатися тощо.

<p>Дитина у світі мистецтва</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Знають основні кольори (жовтий, червоний, синій). • Використовують пальчикові, гуашеві, фарби на основі крему тощо, шляхом змішування фарб отримують похідні кольори (зелений, помаранчевий, фіолетовий, коричневий). • Малюють на різних поверхнях: ватмані, шпалерах, розташованих на столі, стіні, підлозі. • Малюють під музичний супровід (передають відбитками пальчиків ритм музики). • Малюють пальчиками, долоньками, ніжками; використовують поролонову губку й широкі пензлі для тонування поверхні. • Мають уявлення про харчове й солоне тісто як пластичні матеріали; володіють прийомами ліплення: від'єднання частинок від цілого, розплющування, вдавлювання, розкочування, прищипування.
	<ul style="list-style-type: none"> • Позитивно реагують на читання знайомих і нових літературних творів. • Відгукуються на зміни в тональності та тембрі голосу дорослого при промовлянні літературних текстів. • Виражають своє ставлення до персонажів художніх творів. • Коментують події, зображені на ілюстраціях до знайомих творів. • Із задоволенням промовляють забавлянки, примовлянки, пісеньки, колискові, вірші за дорослим, супроводжуючи відповідними рухами. • Цікавляться книгами, уміють обережно з ними поводитися
	<ul style="list-style-type: none"> • Впізнають добре знайомі пісні й музичні твори та емоцій! но реагують на них. • Проявляють зацікавленість до нових творів. • Розрізняють висоту звуків (високий — низький). • Разом з педагогом підспівують музичні фрази. • Виконують нескладні музично-ритмічні рухи (плескання в долоні, притупування, рухи зап'ястями рук), узгоджують рухи відповідно до характеру музики та її змін.
	<ul style="list-style-type: none"> • Емоційно відгукуються на театралізоване дійство. • Концентруються на персонажах театральної постановки, демонстрованої дорослим. • Сприймають зміст вистави у виконанні вихователів, батьків, акторів.

Вихованці 4 року життя

<i>Освітній напрям</i>	<i>Основні показники реалізації програми</i>
Особистість дитини	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Оздоровчий аспект:</i> за нагадуванням дорослих діти намагаються зберігати правильну поставу в процесі різних видів діяльності; намагаються бути охайними, володіють елементарними навичками особистої гігієни та самообслуговування; мають елементарні знання про гігієну тіла та предметного оточення, про основні чинники здоров'я; із задоволенням беруть участь у загартовувальних процедурах. • <i>Знаннєвий аспект:</i> знають назви фізичних вправ, усвідомлюють їх значення для фізичного розвитку та власного здоров'я; мають уявлення про послідовність і техніку виконання рухів; усвідомлюють необхідність рівно тримати спину для зовнішньої краси тіла у руховій та інших видах діяльності; знають назви предметів, обладнання, способи і правила користування ними; ходять та бігають з вільними рухами рук, під час ходьби узгоджують рухи рук і ніг, дотримуються напрямку, рухаються за сигналом; уміють приймати вихідне положення для стрибка у довжину з місця, відштовхуються обома ногами, приземлюються на обидві ноги з виносом рук уперед; володіють навичками повзання, пролізання, підлізання, лазіння, перелізання у своєму індивідуальному темпі; виконують катання, кидання, ловіння м'ячів однією та обома руками; можуть ходити по зменшеній площі опори, переступати через предмети; загальнорозвивальні вправи виконують разом із вихователем, одночасно починають і закінчують вправи за сигналом; у рухливих іграх цікавляться самим процесом виконання рухових ігрових дій, починають розуміти змагальний характер атракціонів; володіють навичками шиккування та перешиковування, стають у колону за вихователем, у пари, коло, врозтіч (за орієнтиром); виявляють узгодженість дій та пересувань; уміють змінювати швидкість під час бігу, починають виявляти спритність, силу, гнучкість під час виконання рухових дій; активно використовують набуті рухові уміння у самостійній руховій діяльності в природному оточенні. • <i>Виховний аспект:</i> мають потребу у руховій діяльності, висловлюють бажання спільно з однолітками виконувати рухові дії, позитивно ставляться до занять фізичними вправами; у рухливих іграх виявляють позитивні емоції,

	<p>кмітливість, граються дружно; виявляють сміливість, витримку, наполегливість у руховій діяльності; намагаються дотримуватися норм товариських та доброзичливих взаємин з однолітками; прагнуть допомогти одноліткам, заспокоїти; цінують доброзичливе ставлення до себе дорослих та однолітків, емоційно реагують на похвалу, радісно її сприймають.</p>
<p>Дитина у сенсорно – пізнавальному просторі</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Порівнюють контрастні за кількістю множини (один багато, багато — мало), використовують способи прикладання і накладання елементів однієї множини на елементи другої множини (більше, менше, так само, стільки ж), • У побуті використовують лічбу предметів (один, два, три). • Уміють обстежувати предмети, називаючи їх величину, показувати жестами величину предметів. • Знають назви об’ємних (куля, куб) та площинних (круці квадрат) геометричних фігур. • Уміють визначати особливості геометричних фігур способом прокочування їх по столу. • У побуті групують предмети за формою, величиною, кількістю. • У мовленні діти вживають терміни, які визначають положення предметів у просторі та напрямки руху. • Діти визначають частини доби на основі спостережень зі природними ознаками.
<p>Дитина у соціумі</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Виявляють допитливість у пізнанні предметів та їх властивостей. • Знають назви предметів побуту, їх призначення, можуть охарактеризувати основні частини предмета, його властивості. • Виокремлюють, порівнюють і групують предмети за певною ознакою (кольором, формою, матеріалом). • Обережно користуються предметами побуту, знають, які з них можуть бути небезпечними при неправильному використанні • Виявляють інтерес, увагу до людей у соціальному довіді. • Вміють налагоджувати та підтримувати взаємодію з дорослими та дітьми в різних видах діяльності. • Знають елементарні моральні правила взаємодії з іншими людьми в різних ситуаціях життєдіяльності, вміють, дотримуватися цих правил. • Мають уявлення про сім’ю, обов’язки та потреби членів сім’ї, родинні стосунки. • Виявляють співчуття, співпереживання, турботу, повагу,

	<p>почуття любові, симпатію, прихильність до знайомих та незнайомих людей. Знають правила культурної поведінки.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мають навички культурної поведінки в різних ситуацій і безпеки життєдіяльності. • Мають уявлення про правила безпечної поведінки на вулиці, в місцях загального користування, вміють їх дотримуватись. • Знають правила поведінки з чужими людьми, на проїжджій частині дороги, з предметами побуту, вміють їх дотримуватися. • Мають уявлення про різні види діяльності людей, результати їхньої праці. • Знають назви та основні трудові дії професій, за якими мають можливість спостерігати. • Виявляють інтерес до трудової діяльності, бажання брати участь у простих трудових діях дорослих. • Виявляють ініціативність та самостійність у забезпеченні і власних побутових потреб. Вміють виконувати прості доручення. • Докладають зусиль для досягнення позитивного результату праці.
<p>Дитина в природному довкіллі</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Здатні помічати красу природи та емоційно реагувати на неї. • Уміють обстежувати об'єкти та явища природи за допомогою органів чуття. • Розрізняють і правильно називають об'єкти і явища природи, доступні для сприйняття. • Визначають і називають характерні ознаки природні об'єктів і явищ. • Допомагають у догляді за рослинами та тваринами, підтриманні чистоти довкілля.
<p>Гра дитини</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Знають, впізнають і називають різні види іграшок образні, сенсорно-дидактичні, глиняні, м'які, дерев'яні, бережливо ставляться до іграшок. • Використовують іграшки відповідно до призначення та змісту. • Беруть участь у різних видах ігор: сюжетно-рольових, конструктивно-будівельних, дидактичних, словесних, настільно-друкованих, рухливих зі співом і діалогом, театралізованих, народних. • Взаємодіють у грі з партнером, розрізняють емоції радості, суму, здивування, злості. • У власній грі відтворюють знання та моральні уявлення, задовольняють інтерес до навколишнього середовища.

	<ul style="list-style-type: none"> • Самостійно реалізують власні ігрові задуми, обирають ігри, іграшки. • Відображають у грі реальні чи уявні події з життя особистого та людей з найближчого оточення. • Прагнуть дотримуватися правил гри. • Виявляють інтерес і бажання до відображення широкого кола об'єктів довкілля, використовуючи при цьому попередньо набутий досвід діяльності з різними конструкторами (зокрема, LEGO), природними та штучними матеріалами. • Уміють виконувати обрану роль, добирати атрибути та іграшки до неї, використовувати предмети-замінники.
Мовлення дитини	<ul style="list-style-type: none"> • Здатні сприймати і відтворювати усне мовлення, розрізняти і відтворювати всі звуки, чітко вимовляти всі звуки української мови. • Вміють вживати усі частини мови, узагальнюючі слова, синоніми, антоніми, спільнокореневі слова тощо. • Будують речення (прості й складні) зі сполучниками, прийменниками та без, нескладний діалог з дорослим і дитиною на запропоновану тему. • Вміють ставити запитання та адекватно відповідати на запитання інших. • Переказують зміст знайомих літературних творів (казок, коротких оповідань). • Складають короткі (з 3-4 речень) описові та сюжетні розповіді. • Здатні активно спілкуватися з дорослими й дітьми у спільних іграх та різних життєвих ситуаціях з використанням формул мовленнєвого етикету. • Вміють чітко пояснити свою думку іншим людям (дорослим і дітям) й адекватно сприймати інформацію від партнера зі спілкування.
Дитина у світі мистецтва	<ul style="list-style-type: none"> • Знають основні кольори та створюють палітру, змішуючи фарби. Використовують білу фарбу для отримання різних відтінків кольору. • Малюють пальчиками, долоньками, руками, ніжками. • Використовують різні предмети для штампування • Тонують поверхню за допомогою губки. • Використовують для малювання папір, шпалери, великі картонні коробки тощо. • Малюють на зволоженому папері. • Передають штрихами, мазками, відбитками фарби ритм

	<p>музики.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Створюють індивідуальні роботи. • Беруть участь у колективній роботі. • Досліджують властивості паперу. • Користуються клейстером, намащують поверхню. • Виготовляють кульки з м'якого паперу (серветок) • Використовують ватні диски як основу художнього образу. • Досліджують натуральні пластичні матеріали (звичайне та солоне тісто, глину, пісок, сніг). • Використовують різні прийоми ліплення: від'єднання частинок від цілого, розплющування, вдавлювання, розкочування, прищипування, скочування, сплющування, примазування, защіпування, з'єднання різних частин виробу. • Користуються підставкою, стеками. • Допомагають прибирати після заняття.
	<ul style="list-style-type: none"> • Емоційно сприймають розповіді дорослого, прислухаються до інтонації голосу, слів та висловлюють власне ставлення до літературних творів, їх персонажів. • Спроможні уважно слухати й розуміти зміст забавлянок примовлянок, пісеньок, колискових, загадок; усвідомлюють, коли їх доречно застосовувати. • За допомогою дорослого або самостійно відтворюють тексти малих фольклорних жанрів і віршів. • Прагнуть до індивідуального й колективного розглядання ілюстрацій до творів. • Знають зміст коротеньких народних казок, «читають» їх у книзі. • Проявляють інтерес до книг і дитячих журналів, розуміють правила поводження з ними. • Створюють в уяві образ літературного героя та можуть передати його особливості доступними засобами.

	<ul style="list-style-type: none"> • Слухають музику від початку до кінця, запам'ятовують і впізнають знайомі музичні твори. • Проявляють емоційний відгук на музичні твори, елементарні судження про настрій та характер музики або пісн • Демонструють диференційованість сприйняття музики, відрізняють окремі засоби музичної виразності (теми, динаміку, регістр). • Розрізняють двочастинну та одночастинну форми музичних творів, реагують на їх зміни. • Розрізняють прості жанри (пісня, танець, марш). • Проявляють уміння співати разом з дорослим і дітьми протяжно та ритмічно пісні, одночасно починати та закінчувати виконання пісні. • Розрізняють танцювальний, пісенний і маршовий метроритми, передають їх у рухах. • Проявляють активність у музичних іграх, виконують елементарні танцювальні рухи, рухаються під музику з предметами (листочками, ляльками, хусточками).
	<ul style="list-style-type: none"> • Емоційно відгукуються на театралізоване дійство (удома, в закладі дошкільної освіти, театрі). • Уважно сприймають зміст вистави у виконанні вихователів, батьків, акторів, концентрують увагу на персонажах театральної постановки.

Вихованці 5 року життя

<i>Освітній напрям</i>	<i>Основні показники реалізації програми</i>
Особистість дитини	<p><i>Оздоровчий аспект:</i> мають знання про основні засоби загартовування, основні методи і прийоми оздоровлення, уміють самостійно виконувати найпростіші загартовувальні процедури, допомагають одне одному; володіють знаннями про гігієну тіла, предметного оточення, про основні чинники здоров'я та необхідність бережливого ставлення до власного організму та здоров'я; за нагадуванням дорослих зберігають правильну поставу у процесі різних видів діяльності; володіють необхідними навичками особистої гігієни та самообслуговування.</p> <p><i>Знаннєвий аспект:</i> знають основні назви фізичних вправ, їх значення для покращення фізичного розвитку та власного здоров'я; знають елементи техніки виконання рухів; знають назви та правила використання фізкультурного обладнання; усвідомлюють необхідність збереження правильної постави у</p>

	<p>різних видах діяльності; під час ходьби та бігу узгоджують рухи рук та ніг; приймають правильне вихідне положення для виконання стрибка у довжину з місця та у глибину; при виконанні стрибка у довжину з місця приземляються на обидві ноги з перекатом з п'ятки на носок, у глибину — на носки з плавним переходом на всю стопу, руки вперед — у сторони; володіють навичками різних 3 видів лазіння у своєму індивідуальному темпі, не пропускають щаблів гімнастичної стінки; володіють способами метання у ціль та на дальність, приймають вихідне положення, виконують енергійний кидок у заданому напрямі, правильно ловлять і кидають м'яч кистями рук; впевнено виконують вправи з рівноваги, орієнтуються у просторі; самостійно за показом і вказівкою вихователя виконують загальнорозвивальні вправи, дотримуються напрямку руху окремих частин тіла за допомогою орієнтирів та без них; володіють навичками шикування у шеренгу, колону за зростом, перешиковування в дві, три колони за направляючими, за орієнтирами та без них; виявляють спритність, швидкість, гнучкість, силу під час виконання загальнорозвивальних вправ, основних рухів, у рухливих іграх цікавляться результатом своїх дій, беруть участь в іграх змагального характеру; виявляють бажання обговорити та планувати разом з дорослими спільну рухову діяльність; активно використовують набуті рухові уміння у самостійній руховій та інших видах діяльності, в природному оточенні.</p> <p><i>Виховний аспект:</i> мають потребу у руховій діяльності, виявляють інтерес до занять з фізичної культури; активно беруть участь у рухливих іграх, вправах спортивного характеру, виявляють позитивні емоції, самовладання, уміють гратися разом, узгоджують рухові дії з рухами інших дітей, грають за правилами; виявляють почуття товарищескості, співчуття до своїх однолітків; виявляють старанність у виконанні рухів для отримання позитивної оцінки дорослого.</p>
<p>Дитина у сенсорно – пізнавальному просторі</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Виявляють інтерес до виконання завдань сенсорно-пізнавального розвитку в самостійній діяльності та під час організованої діяльності (індивідуальної, групової, колективної). • Встановлюють зв'язки між властивостями предмета і його призначенням, виявляють найпростіші залежності предметів (за формою, розміром, кількістю). • Використовують уміння простежувати зміни предметів (об'єктів) за однією-двома ознаками в конкретних життєвих ситуаціях.

	<ul style="list-style-type: none"> • Підпорядковуються змінам видів діяльності протягом дня, складають елементарний план власних дій, визначають порядок виконання доручення або інших побутових справ. • Орієнтуються на ігровому майданчику та в груповій кімнаті, дотримуються порядку розташування речей у шафці для роздягання, знають, чиї шафки знаходяться поряд, ближче, далі. • Використовують кількісну та порядкову лічбу у власних пізнавально-дослідницьких діях та продуктивній діяльності. • Виявляють пізнавальний інтерес до математики, математичних дій та пошуку математичного змісту в найближчому довкіллі й повсякденному житті.
Дитина у соціумі	<ul style="list-style-type: none"> • Виявляють пізнавальну потребу у поглибленні знань про предметний світ. • Мають елементарні уявлення про те, як створюються предмети (речі), з яких частин вони складаються, які матеріали використовують для їх виготовлення. • Розуміють взаємозв'язок між властивостями предметів, навколишнім середовищем та діяльністю людини. • Цікавляться практично-перетворювальною діяльністю дорослих, мають бажання пізнавати та відкривати властивості предметів, альтернативно застосовувати у власній діяльності. • Виявляють обізнаність щодо правил користування різними предметами, бережливо ставляться до своїх речей. • Виявляють інтерес до світу людей, готовність до міжособистісних стосунків. • Розуміють моральний зміст правил налагодження й підтримки позитивних стосунків між людьми, дотримуються моральних правил у взаємодії з дорослими та дітьми. • Вміють визначати й називати моральні якості за результатами вчинків, поведінки дітей і дорослих, співвідносити власну поведінку з моральними еталонами. • Розуміють наслідки прояву моральних і аморальних якостей людини, доцільність, красу моральних вчинків. • Оцінюють дії, вчинки дітей та дорослих з позицій засвоєних моральних правил. • Володіють основами культурної поведінки, культурою міжособистісних стосунків. • Розуміють цінність взаємодії з дітьми та дорослими,

	<p>виявляють до них симпатію, співчуття, співпереживання, прихильність, турботу.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мають знання про найближче оточення (сім'ю, вулицю, селище, місто тощо) та рідну країну (назву, державні символи, національний одяг тощо). • Виявляють інтерес до минулих і сучасних подій на рідній землі. • Виявляють почуття любові до рідного доквілля, пошани до нього. • Знають правила безпечної поведінки на вулиці, в місцях загального перебування, під час користування предметами побуту, вміють їх дотримуватися. • Розуміють користь та потенційну небезпеку вогню, необхідність дотримання правил поводження з ним, дотримуються їх в різних ситуаціях життєдіяльності. • Мають первинні економічні знання. • Цікавляться працею дорослих, знають назви професій, трудові дії, розуміють і цінують результати праці. • Виявляють ініціативність, самостійність у різних видах трудової діяльності. • Володіють навичками самообслуговування, господарсько-побутової праці, праці у природному доквіллі. • Докладають зусиль для досягнення позитивного результату праці.
<p>Дитина в природному доквіллі</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Вміють помічати красу природи та емоційно реагувати на неї. • Вміють обстежувати об'єкти та явища природи за допомогою органів чуття. • Знають назви рослин і тварин своєї місцевості. • Вміють розрізняти дерева, кущі, трав'янисті рослини. • Вміють визначати і називати характерні ознаки природних об'єктів і явищ; основні частини рослин, їх призначення, особливості будови тіла тварин, що живуть в різних умовах (у воді, на землі, в повітряному просторі). • Мають сформовані трудові уміння догляду за рослинами та тваринами, підтримання чистоти доквілля.
<p>Гра дитини</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Зацікавлено ставляться до ігрової діяльності, беруть участь у різних видах ігор. • Використовують іграшки відповідно до їх призначення та змісту. • Використовують власний досвід для створення ігрових задумів, реалізують у них свої пізнавальні, комунікативні потреби.

	<ul style="list-style-type: none"> • Дотримуються рольових способів поведінки, норм та етикету спілкування. • Розпізнають емоції партнерів по грі, вчаться аналізувати їхню поведінку. • Групуєть предмети за заданими ознаками, виокремлюють спільне та відмінне, розташовують предмети у порядку збільшення або зменшення, використовують у мовленні числівники, орієнтуються у часі. • Створюють власні іграшкові будівлі за зразком, умовою, задумом; добирають необхідний матеріал, деталі; використовують різні способи створення будівлі та елементи оздоблення. • Виявляють творчість, імпровізацію, пропонують оригінальні ідеї для покращення гри.
Мовлення дитини	<ul style="list-style-type: none"> • Вміють слухати й чути звуки природи, довкілля, звуки мови, інтонації мовлення, розрізнити та наслідувати їх. • Говорять чітко, виразно, володіють силою голосу, різним темпом мовлення. • Уживають різні типи речень (простих, складних), будують їх з допомогою дорослого, а пізніше самостійно. • Ведуть діалог, дотримуючись теми розмови (конкретно відповідають на запитання, підтримують діалог як вербальними, так і невербальними засобами мовлення). • У розмові з дорослими та дітьми вживають слова ввічливості; зрозуміло, чітко пояснюють свою думку іншим людям й адекватно сприймають інформацію від партнера по спілкуванню. • Переказують добре знайомі та вперше почуті казки та оповідання. • Складають невеликі загадки-описи, сюжетні розповіді про предмети, іграшки, за картинами, по пам'яті.

<p>Дитина у світі мистецтва</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Знають різноманітні техніки малювання. • Користуються пензлями, губками, мастихінами для тонування поверхні й отримання зображень. • Домальовують деталі, зафарбовують предмети, не виходячи за контури. • Експериментують з фарбами для утворення іншого кольору. • Розташовують зображення на різних поверхнях таким чином, щоб воно мало естетичний вигляд. • Створюють малюнки, використовуючи різні засоби виразності (колір, форму, композицію). • Проявляють ініціативність у процесі образотворення. і • Передають не лише зовнішні ознаки, а й настрій образу. • Досліджують властивості різних матеріалів для аплікації Викладають і наклеюють на шаблони паперові кульки, ускладнюють візерунки. • Користуються ножицями, дотримуються правил безпечного вирізання. • Вирізають по прямій, по косій, по округлій формі. • Охайно користуються клеєм, пензлями для наклеювання, підставками для пензлів, серветками для промокання. • Використовують для аплікації готові форми з різних матеріалів (засушені рослини, пір'я, клаптики тканин, хутра, пластику, ватні диски тощо). Використовують елементи техніки колаж. • Використовують для аплікації залишкові матеріали (коктейльні трубочки, гумові пружинки, гудзики тощо). • Самостійно (або вмотивовані дорослим) прибирають після завершення роботи. • Досліджують матеріали для ліплення (звичайне тісто, солоне тісто, глину, гіпс). • Використовують під час ліплення раніше засвоєні прийоми й нові: загострення та заокруглення країв, вдавлювання матеріалу для ліплення у предмети різної форми для отримання відтиску, згинання країв сплющеної форми, згладжування поверхні виробу. • Створюють вироби, які можна використовувати для гри. • Працюють з харчовим тістом. • Декорують (виготовляють дрібні деталі й прикрашають ними створений образ) свої вироби. Наносять стекою рельєфи. • Обирають матеріали для реалізації творчого задуму. • Обговорюють задум і визначають шляхи його реалізації.
---------------------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Виявляють інтерес до літературних творів найдоступніших для розуміння жанрів, слухають їх із задоволенням, за потреби звертаються до дорослого із проханням почитати. • Емоційно реагують на читання художніх текстів або унаочнення їх за допомогою певних видів театру. • Розрізняють малі форми фольклору, доречно вживають їх у своєму мовленні. • Мають уявлення про творчу працю поетів і прозаїків, знають авторів і назви найулюбленіших творів. • Здатні відповідати на рефлексійні запитання до тексту, аналізувати поведінку персонажів, емоційно передавати своє ставлення до змісту творів, зіставляти себе із певними літературними героями. • Можуть виразно продекламувати напам'ять 3-5 забавлянок, пісенок, віршів. Розуміють сюжети народних казок, обігрують їх. • Мають інтерес до книг художнього та довідково-енциклопедичного спрямування, розуміють правила поводження з ними. • Виявляють схильність до художньо-мовленнєвої творчості: за допомогою дорослого складають власні казки, загадки, вірші, ігрові діалоги, беруть участь в інсценівках за змістом знайомих творів.
	<ul style="list-style-type: none"> • Уважно слухають музичні твори з початку до кінця. • Проявляють яскравий емоційний відгук на характер музики (через слова, рухи). • Упізнають пісні за мелодією. • Розрізняють звуки за висотою (в межах сексти — септими). • Співають протяжно з чіткою дикцією. • Починають та закінчують спів разом. • Виконують основні види рухів (біг, ходьбу, стрибки на місці), основні танцювальні рухи (пружинку, підскоки, кружляння, рухи парами по колу), рухи з предметами (іграшками, квітами, обручами тощо).
	<ul style="list-style-type: none"> • Усвідомлюють власні емоційні стани та реакції, почуття та відчуття щодо театральних вистав. • Озвучують та порівнюють свої емоції з емоціями однолітків, дорослих, персонажів театального дійства; здійснюють мистецьку рефлексію. • Налаштовуються на відвідування театру, помічають характерні особливості театру; поєднують особисті бажання й емоційні прояви з повагою до інших людей. • Здатні створювати мінібіографію героя театралізованого

	<p>дійства, представляти персонаж вербальними й невербальними засобами.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Уміють використовувати різні атрибути та реквізит для створення певного образу за уявою. • Із задоволенням беруть участь у мистецьких заняттях Дитячої академії допитливого глядача та Акторської студії.
--	--

Вихованці 6 року життя

<i>Освітній напрям</i>	<i>Основні показники реалізації програми</i>
Особистість дитини	<ul style="list-style-type: none"> • Оздоровчий аспект: володіють навичками особистої гігієни та самообслуговування, слідкують за чистотою та охайністю зовнішнього вигляду; мають певні знання про засоби загартування, нетрадиційні методи і прийоми оздоровлення; із задоволенням беруть участь в оздоровчих процедурах; за нагадуванням дорослого та самостійно зберігають правильну поставу в процесі різних видів діяльності. • Знаннєвий аспект: знають слова на позначення предметів, визначень, дій на фізкультурну тематику, володіють фізкультурною і просторовою термінологією, технікою та особливостями виконання різних видів фізичних вправ, уміють доцільно добирати спосіб виконання рухових дій залежно від умов предметного та навколишнього середовища; мають знання про необхідність збереження правильної постави у різних видах діяльності для покращення фізичного розвитку та власного здоров'я; ходять та бігають легко, ритмічно; під час стрибків; в довжину з місця та у глибину приймають правильне вихідне положення («старт плавця»); під час стрибків у довжину з місця м'яко приземлюються на напівзігнуті обидві ноги з переходом з п'ятки на всю стопу, у довжину з розбігу — на обидві ноги з переходом з п'ятки на всю стопу, у глибину — на носки з плавним перекатом на всю стопу, у висоту з розбігу — м'яко на напівзігнуті ноги, на носки з переходом на стопу, руки вперед — у сторони; володіють способами метання, під час замаху вагу тіла переносять на опірну ногу, виконують різноманітні дії з м'ячем; володіють різними видами та способами лазіння, узгоджують рухи рук і ніг, правильно охоплюють пальцями щаблі драбини, лаву, упевнено виконують ходьбу на обмеженій площі, зберігають правильну поставу; виконують загальнорозвивальні вправи відповідно до зразка, пояснення та за вказівкою; володіють навичками шиккування, рівняння, поворотів, перешиковування трійками за

	<p>орієнтирами та за командою, у рухливих іграх виконують складні рухи з використанням предметів, залюбки беруть участь у естафетах, переживають за команду, докладають зусиль для внесення власного вкладу у перемогу; уміють виконувати і виконують із задоволенням підготовчі вправи до ігор та вправ спортивного характеру.</p> <p>•Виховний аспект: в рухливих іграх, ігрових вправах, іграх та вправах спортивного характеру виявляють активність, організованість, наполегливість, ініціативність, уміють самостійно організовувати ігри та вправи; проявляють творчу ініціативу у створенні емоційних рухомих образів, нових рухових дій, фізичних вправ, володіють елементами пантоміми, уміють рухами, жестами та мімікою відобразити емоційний стан, імітувати рухи різних людей, об'єктів та явищ природного середовища; виявляють витримку, чесність, позитивні емоції, уміють переборювати негативний психічний стан під час виконання фізичних іправ; проявляють вольові зусилля, наполегливість у подоланні труднощів у руховій діяльності та досягненні хороших результатів, вправність у виконанні рухів для отримання позитивної оцінки дорослого та однолітків; уміють доцільно використовувати фізичні вправи у самостійній руховій діяльності, намагаються якісно їх виконувати; звертають увагу на красу і ритмічність рухів.</p>
<p>Дитина у сенсорно – пізнавальному просторі</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Виявляють інтерес до сенсорно-математичних вправ та завдань. • Знають найпростіші математичні поняття, усвідомлюють та запам'ятовують їх. • Знаходять власний спосіб вирішення завдань. • Застосовують домірні прийоми виявлення відношень і закономірностей між предметами та явищами у повсякденному житті. • Розуміють та використовують у своїй діяльності сенсорні еталони, знають їх назви (колір, форма, величина) та слова, що їх характеризують. • Отримують задоволення від пізнання нового, самостійного вирішення складного завдання. • Знають конструктивні можливості різних матеріалів. • Вміють створювати власні конструкції з урахуван умов їх використання. • Здатні до конструктивної творчості.
<p>Дитина у соціумі</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Усвідомлюють, що довколишній предметний світ — рукотворний, створений за допомогою праці людини та природних ресурсів. • Мають елементарні знання про виробництво різних

- предметів ужитку, технічних приладів та знарядь, засобів пересування та зв'язку, засобів гігієни, оперують їх назвами.
- Виявляють знання про суттєві ознаки й особливості предметів, розуміють взаємозв'язки між їх властивостями, будовою та матеріалом, з якого вони вироблені.
  - Помічають красу в побуті, виявляють розуміння естетики рукотворного світу.
  - Виявляють інтерес до творчого використання власних набутих знань і вмінь, мають пізнавальну потребу до пошуку можливих способів використання предметів. Дотримуються правил безпечної поведінки з предметами побуту.
  - Розуміють цінність предметів, бережливо ставляться до чужих та особистих речей.
  - Мають уявлення про щасливу сім'ю, про сім'ю як цінність у житті людини.
  - Знають про те, що всі люди різні, кожна людина особлива, не схожа на інших.
  - Знають моральні правила міжособистісних стосунків, вміють їх дотримуватися, виявляють інтерес, прагнення брати участь у спільній діяльності з дітьми та дорослими.
  - Розуміють власні потреби, можливості компромісу в разі зіткнення інтересів; уміють стримувати власні бажання, якщо вони заважають іншим людям, уникати конфліктів;
  - Розуміються в конфліктних ситуаціях та адекватно оцінюють власні вчинки, передбачають можливі наслідки власних дій.
  - Виявляють навички справедливого оцінювання вчинків інших людей, обґрунтування власних вимог і суджень.
  - Уміють визнавати власну провину, неправоту в суперечливих ситуаціях, діяти так, щоб не засмучувати людей.
  - Виявляють знання про значення та сутність моральних якостей, називають їх (доброзичливість, справедливість; турботливість, щедрість, чесність, чуйність, ввічливість, скромність, працьовитість тощо).
  - Уміють помічати й мотивовано оцінювати прояви моральних якостей у повсякденному житті.
  - Знають правила культурної поведінки, культури стосунків, вміють дотримуватися їх у різних ситуаціях життєдіяльності.
  - Уміють розпізнавати емоційні стани інших людей за способами їх експресивного вираження (жестами, мімікою, пантомімікою, інтонаційною виразністю мови тощо; називати їх, враховувати під час взаємодії, спілкування.
  - Виявляють навички дотримання ціннісних орієнтацій в різних

	<p>ситуаціях життєдіяльності.</p> <ul style="list-style-type: none"> •Виявляють співчуття, співпереживання, чуйність, повагу, шанобливе ставлення до інших людей. •Мають знання про Україну як рідну Батьківщину. •Виявляють любов, повагу до Батьківщини в різних видах діяльності, вчинках, поведінці. •Знають свої права, розуміють необхідність виконання обов'язків, поважають права та обов'язки інших. •Знають про особливості поведінки у разі небезпеки. •Мають навички безпечної поведінки у побуті, в місцях скупчення людей, уміють звертатися по допомогу до рослик. •Уміють користуватися гаджетами, знають вимоги що роботи з ними. •Розуміють сутність елементарних економічних понять. •Володіють елементарними вміннями й навичками економічної діяльності. •Знають про основні професії дорослих, розуміють їх значення для людей. •Виявляють цікавість, позитивне ставлення до праці, розуміють її необхідність, корисність для себе та інших людей. •Вміють працювати колективно. •Дотримуються правил культури праці.
<p>Дитина в природному довкіллі</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Емоційно-ціннісно та відповідально ставляться до природи. •Мають уявлення про природне довкілля як цілісний живий організм, у якому взаємодіють різноманітні об'єкти та явища. •Здатні самостійно діяти в різних ситуаціях, що вимагають вибору екологічно доцільних дій. •Обізнані з правилами природокористування та вміють їх дотримуватись. •Мають синкретичні уявлення про Сонячну систему, планети, Місяць як супутник Землі. •Володіють трудовими навичками догляду за рослинами, домашніми тваринами.
<p>Гра дитини</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Зацікавлено ставляться до ігрової діяльності, уміють дотримуватися правил взаємодії з партнером у грі, аналізують поведінку партнера по грі. •Беруть участь у різних видах ігор: сюжетно-рольових, конструкторсько-будівельних, дидактичних, словесних, настільно-друкованих, рухливих зі співом і діалогом, режисерських, театралізованих, українських народних. •Виявляють інтерес і бажання до відображення широкого кола об'єктів довколишньої дійсності, використовуючи при цьому

	<p>попередньо набутий досвід діяльності з різними конструкторами (зокрема, “LEGO”), природним та штучним матеріалом; створюють власні роботи за зразком, умовою, задумом; добирають необхідний матеріал, деталі; використовують різні способи створення будівлі та елементи оздоблення; вміють діяти послідовно, злагоджено з іншими учасниками; аналізують результати власної та спільної діяльності.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Можуть за допомогою гри відновлювати власний емоційний стан. • Висловлюють емоційно-оцінні судження про спілкування з однолітками. • Активно відтворюють свої життєві враження у рольовій грі, використовуючи засоби виразності (мовні та позамовні). • Обирають, підтримують та вибудовують різні сюжети; розгортають, збагачують ігровий задум. • Можуть виконувати роль за себе та за іншого персонажа (реального чи уявного). • Домагаються визнання іншими дітьми своїх успіхів, визнають якісне виконання ролі іншими. • Узгоджують у ході гри бажання та можливості свої та інших дітей. • Виявляють творчість, імпровізацію, пропонують оригінальні ідеї для покращення
<p>Мовлення дитини</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Чітко і правильно вимовляють усі звуки рідної мови. • Відчувають і відтворюють у мовленні мелодику, тон, темброве забарвлення. • Мають виразну дикцію. • Мають інтерес до слова, його значення. • Вживають усі частини мови, узагальнюючі, багатозначні, спільнокореневі та вставні слова, антоніми, синоніми, образні порівняння, порівняльні звороти із сполучниками. • Узгоджують слова у роді, числі й відмінку. • Використовують у мовленні складні речення із сполучниками тощо. • Беруть активну участь у діалогах, полілогах пізнавального характеру, іграх-драматизаціях та інсценізаціях, дискусіях. • Доречно відповідають на запитання різного характеру вміють переконувати та робити разом з іншими учасниками спільні висновки. • Складають описові, сюжетні розповіді на наочній основі та без, по пам'яті, розповідають за власною ініціативою та пропозицією дорослого, завершують повідомлення кінцівкою.

	<ul style="list-style-type: none"> • Здатні до словесної творчості. • Вміють спілкуватися на рівні партнерських взає та взаємоповаги. • Активно застосовують мовленнєві штампи у різнома них життєвих ситуаціях. • При спілкуванні орієнтуються на погляди, думки, почуття інших людей.
Дитина у світі мистецтва	<ul style="list-style-type: none"> • Володіють альтернативними способами отримання зображень за допомогою незвичних засобів: засушених рослин, елементів конструктора, пластикових кришечок, пляшечок, ватних паличок тощо. • Мають сформовані навички роботи з різними матеріалами (засушеними частинами рослин, шматочками шкіри, тканин, хутра, намистинками, лелітками, пір'ям, гудзиками, коктейльними трубочками, стрічками, паперовими стаканчиками, пластиковими кришечками, глиною, гіпсом, снігом, холодною порцеляною, полімерною глиною, звичайним і солоним тістом тощо). • Використовують різноманітні поверхні для нанесення зображень: харчову плівку, стіну, паперові тарілочки тощо. • Створюють палітру фарб шляхом змішування основних кольорів, отримують різноманітні відтінки за допомогою білого кольору. • Мають уявлення про кольоровий спектр, гармонійне поєднання кольорів, значення кольору для передачі фактури, настрою, оригінальності зображення. • Поєднують різні техніки малювання (мильними бульбашками, набризком, повітряними кульками, гофрованим папером тощо). • Малюють з натури (на пленері), за уявою. • Створюють візерунки на снігу, на піску. • Використовують силуети різних зображень для обведення пензликами. • Зафарбовують та тонують поверхні за допомогою губки, малярського валика, створюють тло відповідно до творчого задуму. • Декорують предмети за мотивами українських народних розписів і сучасних технік, що застосовуються в декоративно-ужитковому мистецтві. • Безпечно користуються ножицями. • Економно використовують залишкові матеріали, застосовують раціональні прийоми симетричного вирізання з паперу, складеного навпіл.

- Урізноманітнюють аплікацію шляхом пошуку альтернативних варіантів отримання паперових деталей.
- Володіють технікою силуетного вирізання.
- Володіють елементарними навичками техніки квілінгу.
- Самостійно обирають образ і доцільні матеріали для ліплення, виявляють аналітичні уміння стосовно застосування того чи іншого матеріалу для реалізації задуманого ліплення.
- Використовують відомі раніше та нові навички способів ліплення (кільцеве наліплювання, виймання пуг тощо).
- Володіють декоративними прийомами ліплення, як-от гравірування, нанесення рельєфів стекою штампиками.
- Усвідомлюють значущість зусиль для отримання позитивного результату.
- Розрізняють картини різних жанрів (натюрморт, пейзаж, портрет, казково-бюйинний).
- Вирізняють засоби виразності: колір, колорит, перспективу, композицію.
- Емоційно відгукуються на твори живопису.
- Виявляють ставлення до творів мистецтва у судженнях, розмірковуваннях, враженнях.
- Виконують персональні роботи й уміють домовлятися ділитися творчим задумом, узгоджувати дії під час виконання колективних робіт.
- Виявляють самостійність та творчість.
- Прибирають за собою після завершення занять з ліплення, малювання, аплікації.

- Емоційно сприймають літературні твори та висловлюють своє ставлення до них.
- Відчувають образну мову поезії й прози, визначають основні засоби художнього мовлення, тему, зміст, головних персонажів, динаміку розвитку сюжету, мораль.
- Мають уявлення про жанрові особливості літературних творів (казку, безкінечну казку, оповідання, вірш, загадку, лічилку, мирилку, закличку, прислів'я, легенду).
- Готові підтримати бесіду за змістом художнього твору, відповідати на запитання, формулювати власні, запитувати.
- Діляться враженнями стосовно сюжету, персонажів на основі рефлексії їхніх вчинків, аргументують свою думку.
- Ознайомлені з історією народження книги, професіями людей, причетних до створення й популяризації книги, різними видами книжки; усвідомлюють, як потрібно користуватися книгою.

	<ul style="list-style-type: none"> • Уважно слухають музику, розрізняють жанри музичних творів (пісня, танець, марш). • Розрізняють високі та низькі звуки (в межах квінти). Упізнають пісні за мелодією. • Співають протяжно без напруження та крику, дикційно чітко промовляють слова, правильно беруть дихання музичними фразами. • Вчасно починають та закінчують спів разом з іншими дітьми, узгоджують свій спів з музичним супроводом Самостійно змінюють рухи відповідно до тричастинної форми музичного твору. • Ритмічно виконують рухи відповідно до характеру та способів музичної виразності у вправі, грі, танці. • Самостійно інсценують зміст пісні, танців, не наслідуючи інших дітей.
	<ul style="list-style-type: none"> • Позитивно сприймають театральну атмосферу. • Вміють емоційно реагувати на мистецьку виставу, володіють навичками прояву культурної поведінки в театрі. • Здатні до мистецької рефлексії. • Мають уявлення про театр як вид мистецтва та мистецький заклад. • Орієнтуються у світі театральних професій. • Делікатно ставляться до інших глядачів і виконавців. • Разом з дорослими організують театральний простір у закладі дошкільної освіти. • Вільно діють з атрибутами та реквізитом, використовують різні види театрів для реалізації творчого задуму та різноманітні засоби для створення театального образу. • Застосовують вербальні та невербальні засоби для передачі характеру театральних персонажів.

Вихованці 7 року життя

<i>Освітній напрям</i>	<i>Основні показники реалізації програми</i>
Особистість дитини	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Оздоровчий аспект:</i> основні рухи виконують природно, легко, чітко; уміють стежити за своїм зовнішнім виглядом; самостійно використовують оздоровчі процедури; намагаються контролювати поставу. • <i>Знаннєвий аспект:</i> розуміють значення фізичних вправ, рухової діяльності, загартувальних заходів, дотримання

	<p>правил особистої гігієни та самообслуговування для власного здоров'я, фізичного розвитку, фізичної підготовки до навчання у школі, до життя; із задоволенням виконують підготовчі вправи до ігор спортивного характеру; беруть активну участь у рухливих іграх; уміють зберігати рівновагу, координують рухи рук і ніг; активно використовують рухові уміння та навички у самостійній руховій та інших видах діяльності; правильно виконують техніку різних видів стрибків, метання, виявляють інтерес до результатів; виконують різні види та способи лазіння; вправи з рівноваги виконують на більш вузькій та вищій площі опори; катаються велосипеді; мають уявлення про види спорту та видатних спортсменів;</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Виховний аспект:</i> в рухливих іграх, ігрових вправах, іграх та вправах спортивного характеру виявляють активність, самостійність, цілеспрямованість та наполегливість в оволодінні елементами техніки основних рухів, ігор та вправ; виявляють позитивні емоції, чесність, витримку, вміння зосереджуватися під час виконання рухових дій, намагаються досягти якісного виконання рухових дій; звертають увагу на красу, ритмічність, пластичність та витонченість рухів.
<p>Дитина у сенсорно – пізнавальному просторі</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Знають всі кольори спектра та ахроматичні кольори, зовнішні структурні ознаки площинних та об'ємних геометричних фігур, особливості властивостей матеріалів, предметів й об'єктів. • Вміють лічити в прямому і зворотному порядку в межах 10; розв'язувати нескладні сюжетні задачі, приклади на віднімання і додавання в межах 10. • Застосовують набуті сенсорні та математичні компетентності в різних видах діяльності. • Дитина ознайомлені з різними видами конструкторів, виявляють до них інтерес, здатні самостійно чи з іншими учасниками створювати різноманітні конструкції. • Вміють конструювати за схемами, малюнками, фотографіями. Самостійно складають схеми нескладних конструкцій. • Вміють планувати роботу, доводити її до кінця, аналізувати результат.
<p>Дитина у соціумі</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Виявляють пізнавальну потребу в розширенні знань про рукотворний світ предметів, готовність творчо використовувати власні знання і вміння у предметно-практичній діяльності. • Знають істотні ознаки певних груп предметів, вміють

	<p>виокремлювати спільні та відмінні якості схожих предметів, розуміють взаємозв'язок між їх властивостями, будовою та матеріалом, можуть порівнювати предмети між собою, упорядковувати, узагальнювати.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Виявляють власний естетичний смак, позитивне ставлення та готовність підтримувати порядок і красу в побуті. • Розуміють необхідність берегти речі, знають про їхню цінність (матеріальну, духовну), бережливо ставляться до предметів навколишньої дійсності. • Орієнтуються в соціальному оточенні. Знають правила поведінки з близькими, знайомими і незнайомими людьми. • Цікавляться життям соціуму (близького і віддаленого), виявляють інтерес до країн і народів світу. • Вміють аналізувати власні вчинки та вчинки інших відповідно до загальноприйнятих норм і правил особистісної взаємодії, передбачати наслідки впливу вчинків на фізичне й емоційне благополуччя людей. • Спокійно почуваються в умовах невизначеності й багатозначності, здатні прийняти правильне рішення. • У ставленні до держави наслідують дорослих, відчують красу рідної природи, розуміють культурні особливості українського народу.
<p>Дитина в природному довкіллі</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Мають початкові системні знання про об'єкти природи, їх різноманітність та взаємозв'язки. • Розуміють важливість природи для людства. • Володіють навичками природодоцільної діяльності, бережно ставляться до об'єктів природи. • Розуміють красу природи, вміють передавати її засобами образотворення.
<p>Гра дитини</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Зацікавлено ставляться до ігрової діяльності, використовують власний досвід для створення ігрових задумів, реалізують у них свої пізнавальні, соціальні, морально-естетичні потреби. • У грі відтворюють знання про довкілля та моральні уявлення, задовольняють інтерес про навколишній світ, творчо відображають діяльність, взаємини дорослих, реальні й уявлені події, ситуації. • Об'єднуються з однолітками на основі ігрового задуму, рольової взаємодії, особистих уподобань. Ініціюють, підтримують та вибудовують різні сюжети. • Відповідально ставляться до вибору та виконання ігрової ролі, відтворюють у ній характерні особливості персонажів, міжособистісні стосунки; можуть виконувати

	<p>роль за себе та за іншого персонажа (реального чи уявного).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Усвідомлюють необхідність дотримання правил гри, можуть самостійно запропонувати нове правило для її ефективного перебігу. • Узгоджують у ході гри свої бажання і можливості з партнерами. Виявляють творчість, імпровізацію, пропонують оригінальні ідеї для покращення гри, обмінюються думками, оцінюють себе й інших, висловлюють власні оцінно-етичні судження.
<p>Мовлення дитини</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Говорять виразно, чітко, правильно вимовляючи звуки. • Розуміють значення і смислові відтінки слів. • Уживають у словнику різні частини мови, прислів'я, образні вирази, приказки, антоніми, омоніми, епітети, порівняння, багатозначні слова. • Узгоджують слова мови в роді, числі, відмінку. • Використовують у мовленні різні типи речень. • Доречно користуються мовленнєвими штампами для забезпечення комунікації з дорослими та дітьми в конкретних життєвих ситуаціях. • Відчувають настрій дорослих та однолітків під час мовленнєвого спілкування, адекватно реагують на нього. • Вміють римувати слова, складати загадки, невеликі оповідання, казки.
<p>Дитина у світі мистецтва</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Розуміють, що в образотворчій діяльності розвиваються навички, необхідні для формування життєвої компетентності: уміння одягатися зі смаком, створювати затишок у приміщенні, надавати зіпсованим речам друге життя, декорувати, володіти основами кулінарної майстерності тощо. • Використовують різноманітні засоби образотворчої діяльності залежно від бажаного результату. • Самостійно вибирають теми для малювання. • Мають уявлення про кольоровий спектр, значення кольору для передачі фактури, настрою, оригінальності зображення. • Експериментують з палітрою, самостійно виготовляють фарби. • Поєднують різні техніки малювання, експериментують. Використовують різноманітні матеріали як основу малювання. • Малюють з натури, за уявою. • Розрізняють українські народні розписи: опішнянський,

	<p>петриківський, косівський. Створюють власні орнаменти.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мають елементарні навички з писанкарства. • Виявляють ініціативність і творчу активність в образотворчій діяльності. • Декорують різні поверхні за допомогою аплікації. • Безпечно користуються ножицями. • Володіють елементами техніки витинанки. • Обривають папір по контуру. • Володіють технікою силуетного вирізання. • Вправляються у техніці квілінгу. • Володіють елементами техніки «декупаж». • Працюють із різними матеріалами, обґрунтовуючи вибір. • Мають сформовані навички охайності, прибирання собою по завершенню роботи. • Досліджують міру пластичності різних матеріалів (глини, снігу, тіста, пластиліну). • Самостійно виготовляють тісто, солоне тісто різних кольорів. • Мають сформовані навички ліплення, декоративних прийомів ліплення. • Вирізняють знайомі жанри живопису (натюрморт, пейзаж, портрет, казково-билинний) та засоби виразності: колір, колорит, перспектива, композиція. • Знають цікаві факти про художників. • Чуттєво сприймають зміст картини. • Володіють навичками «оживлення» творів живопису: використовують елементи театралізації, осучаснюють сюжети класичних творів живопису, перевтілюються у героїв картин. • Проявляють самостійність у судженнях, розмірковуваннях, виявленні вражень від творів живопису. • Мають уявлення про мистецтво графіки, створення декорацій. • Мають сформоване естетичне ставлення до творів живопису зокрема та до мистецтва в цілому. <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • Дитина спроможна відчути красу й образну мову літературного твору (визначає засоби художнього мовлення, основний смисл). • Охоче ділиться з дорослими і однолітками враженнями й пережитими емоціями стосовно змісту та дій персонажів твору, рефлексує особисте ставлення до проблеми у творі, порівнює сюжетні колізії з власними життєвими ситуаціями.
--	--

- Виявляє милосердя до вчинків «злих» героїв і простежує причинно-наслідковий ланцюжок їхніх дій.
- Розрізняє призначення, особливості структури й мови творів різних літературних жанрів.
- Активно бере участь у літературно-педагогічному спілкуванні (художніх діалогах і полілогах), сторітелінгу, літературній вітальні й чергуванні в осередку «Бібліотека»; процесі створення лепбуків і мнемотехнічного «кодування» поетичних творів.
- Має бажання створювати власні твори, інсценувати та друкувати авторські книги.

- Дитина визначає жанр музичного твору.
- Вирізняє частини музичного твору або пісні (вступ, спів, куплет, приспів).
- Уважно слухає музику від початку до кінця, емоційно відгукується на зміни характеру та настрою, що відбуваються в музичному творі;
- Визначає настрій і характер твору.
- Виділяє та називає засоби музичної виразності твору (темп, динаміка, ритм, тембр);
- Відтворює та чисто співає нескладні пісні в зручному діапазоні.
- Зберігає правильне положення корпусу під час співів.
- Передає нескладний ритмічний малюнок та дикційно чітко, з правильною артикуляцією відтворює текст пісні.
- Співає індивідуально й у колективі, з акомпанементом та асарелла;
- Виразно та ритмічно виконує танцювальні рухи відповідно до характеру музики та музичних образів;
- Самостійно починає, координує та закінчує рухи відповідно до музики;
- Виконує основні танцювальні рухи (крок з притопом, приставний крок з присіданням, боковий галоп, перемінний крок);
- Виразно та ритмічно виконує танці та рухи з предметами (м'ячі, обручі, квіти);
- Інсценує ігрові пісні, виконує самостійні варіанти образних рухів в іграх.

- Дитина володіє основами культури свідомого глядача, чуттєвої та виконавської культури, навичками мистецької рефлексії.
- Має спектр уявлень про театр як вид мистецтва, театри різних країн світу, театральні професії.

	• Використовує сценічний простір як майданчик для розвитку акторської майстерності й формування навичок реалізації режисерського задуму. • Спроможна до імпровізації з атрибутами й реквізитами.

Розділ V. Опис та інструменти внутрішньої системи забезпечення якості освіти

Внутрішня система забезпечення якості освіти створена відповідно до рекомендацій Міністерства освіти і науки України, Державної служби якості освіти України з урахуванням цілей та пріоритетів розвитку закладу дошкільної освіти, типу закладу, місцезнаходження, умов діяльності.

Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти в комунальному закладі «Дошкільний навчальний заклад №3 Вінницької міської ради» - це сукупність умов, процедур та заходів у закладі, що забезпечують ефективність освітніх і управлінських процесів, які безпосередньо впливають на якість освітнього процесу, формування ключових компетентностей дітей раннього та дошкільного віку, сприяють всебічному розвитку особистості.

Організаційно-функціональна структура ВСЗЯО — це суб'єкти, які здійснюють та включені у процеси оцінювання якості освіти та інтерпретації отриманих результатів: адміністрація закладу, творча ініціативна групи педагогів, педагогічна рада

Процедурами ВСЗЯО є внутрішній контроль якості освітньої діяльності (далі— Контроль) та внутрішній моніторинг якості освіти (далі — Моніторинг), які дають змогу здійснювати систематичний аналіз якості організації освітнього процесу, його ресурсного забезпечення, результатів.

У закладі дошкільної освіти використовуються Орієнтовні критерії та індикатори для самооцінювання освітніх та управлінських процесів ЗДО

Напрями, показники, методу збори інформації для оцінювання якості освітньої діяльності та управлінських процесів у ЗДО

Напрями, показники для оцінювання освітніх і управлінських процесів у ЗДО визначаються за результатами аналізу діяльності закладу освіти за минулий навчальний рік та анкетування педагогічних працівників, батьків вихованців щодо якості провадження освітньої діяльності в ЗДО.

Методами збору інформації для оцінювання якості освітньої діяльності та управлінських процесів у ЗДО є: вивчення документації, спостереження, опитування (анкетування, інтерв'ювання) усіх учасників освітнього процесу (педагогічних працівників, дітей, батьків вихованців) та спостереження за дітьми в різних видах діяльності. А також медико-педагогічний контроль за фізичним розвитком та станом здоров'я дітей на заняттях з фізкультури (система медичних і педагогічних спостережень, аналіз ефективності використання засобів і методів фізичного виховання).

Зміни та доповнення до напрямів, показників, методів збору інформації для оцінювання якості освітньої діяльності й управлінських процесів у ЗДО схвалюються відповідним рішенням педагогічної ради та затверджуються наказом керівника закладу.

Таблиця

Орієнтовні напрями, показники, методу збори інформації для оцінювання якості освітньої діяльності та управлінських процесів у ЗДО

Напрямок оцінювання	Показники	Методи збору інформації	Термін проведення
Освітнє середовище	Забезпечення ЗДО (спортивного, музичного залів, груп) обладнанням відповідно до Типового переліку	Спостереження	
	Забезпечення навчально-наочними посібниками та іграшками відповідно до Типового переліку	Спостереження	
	Стан території та приміщень. Відповідність санітарно-гігієнічним вимогам	Спостереження, вивчення документації	
	Дотримання вимог безпеки життєдіяльності вихованців та охорони праці працівників	Спостереження, вивчення документації	
	Створення умов для дітей з особливими потребами	Спостереження, вивчення документації	
Освітня діяльність	Якість планування в ЗДО	Вивчення документації	
	Діяльність керівника ЗДО	Опитування, вивчення документації	
	Система внутрішнього моніторингу	Вивчення документації	
	Організація та здійснення освітнього процесу в ЗДО	Спостереження, вивчення документації	

	Рівень реалізації компетентнісного підходу	Спостереження оцінка, вивчення документації	
	Діяльність вихователя	Спостереження, вивчення документації	
	Організація та здійснення методичної роботи	Вивчення документації	
	Співпраця з батьками вихованців	Опитування, вивчення документації	
Результати освітньої діяльності	Рівень засвоєння вихованцями старших груп вимог БКДО за освітніми лініями	Спостереження	

Завдання Політики ВСЗЯО:

- сприяння оптимальному розвитку кожного вихованця, відповідно до його задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб (відповідність якості освіти вихованців Базовому компоненту дошкільної освіти);
- забезпечення публічної інформації про діяльність закладу освіти (ст. 30 Закону України «Про освіту»);
- дотримання принципів академічної доброчесності у діяльності педагогічних працівників (ст. 42 Закону України «Про освіту»);
- запобігання та протидія булінгу (цькуванню);
- створення умов щодо професійного зростання педагогічних працівників (постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників (зі змінами).

Процедури внутрішньої системи оцінювання якості освіти та освітньої діяльності

Процедурами ВСЗЯО є внутрішній контроль якості освітньої діяльності (далі— Контроль) та внутрішній моніторинг якості освіти (далі — Моніторинг), які дають змогу здійснювати систематичний аналіз якості організації освітнього процесу, його ресурсного забезпечення, результатів

Процедура Контролю здійснюється через тематичний, підсумковий, фронтальний, оперативний контроль. Під час планування контролю розробляються циклограми, відповідно до методичних рекомендації. Процедура Моніторингу будується відповідно до визначених у Плані роботи закладу на 2021/2022 н.р. напрямів.

Результати процедур Контролю та Моніторингу оприлюднюються у формі:

- аналітичної доповіді на засіданні педагогічної ради;
- звіту керівника на загальних зборах колективу;
- проблемного аналізу — комплексного самооцінювання функціонування та розвитку закладу дошкільної освіти — у Програмі розвитку;
- аналізу підсумків діяльності ЗДО за навчальний рік та літній період — щорічне самооцінювання — у Плані роботи закладу дошкільної освіти на навчальний рік та літній період.

Комплексне самооцінювання функціонування та розвитку закладу дошкільної освіти здійснюється відповідно до орієнтовних критеріїв та індикаторів для самооцінювання освітніх та управлінських процесів.

Щорічне самооцінювання підсумків діяльності ЗДО за навчальний рік та літній період здійснюється за блоковою системою аналізування. Підсумковий аналіз є першим розділом Плану роботи закладу дошкільної освіти на навчальний рік та літній період та основою для його розроблення.

Механізми та процеси оцінювання розвитку

здобувачів дошкільної освіти

Моніторинг індивідуального розвитку здобувачів дошкільної освіти дає змогу визначити рівень їх компетентності відповідно до змісту освітніх напрямів Базового компонента дошкільної освіти: рухова і здоров'язберезувальна, особистісна, предметно-практична та технологічна, сенсорно-пізнавальна, логіко-математична та дослідницька, природничо-екологічна, ігрова, соціально-громадянська, мовленнєва, художньо-мовленнєва, мистецько-творча.

Очікувані результати навчання здобувачів дошкільної освіти містяться (визначені) в освітній програмі, за якою організовано освітній процес у закладі дошкільної освіти (ст. 23 Закону України «Про дошкільну освіту»).

Методику моніторингу індивідуального розвитку здобувачів дошкільної освіти — процеси, параметри, критерії, інструменти та методи — затверджує педагогічна рада строком на п'ять років, зберігається в групах і методичному кабінеті у теках відповідно до вікової категорії здобувачів освіти.

Періодичність проведення моніторингу — два рази на рік:

- на початку навчального року (жовтень) — проводиться з метою виявлення рівня розвитку дітей і коригування освітнього процесу по розділах освітньої програми з тими дітьми, які можуть успішно освоювати освітню програму, але потребують індивідуальної роботи;
- у кінці навчального року (квітень — травень) — з метою порівняльного аналізу результатів на початок і кінець року.

Можливе додаткове обстеження (в січні) особливостей динаміки розвитку тієї чи тієї дитини.

Інформація, отримана у процесі моніторингу з подальшим її аналізом, є основою для ухвалення управлінських рішень про підвищення ефективності освітнього процесу.

Моніторинг проводять вихователі, музичний керівник. Діагностику стану фізичного здоров'я здійснює старша медична сестра закладу. За потребою діагностичні процедури може проводити вихователь-методист закладу дошкільної освіти.

Педагоги аналізують результати моніторингу, визначають рівень ефективності педагогічних впливів стосовно кожної дитини, вибудовують картину індивідуальної траєкторії розвитку і оцінюють єдину картину в віковій групі загалом. Роблять висновки і розробляють своєчасні коригувальні дії.

Підсумки Моніторингу дають можливість бачити індивідуальні та групові результати організованого педагогами освітнього процесу. Оброблені результати такого аналізу є основою конструювання освітнього процесу на новий навчальний рік, виведення річних завдань тощо.

Вихователь-методист на основі висновків педагогів розробляє аналітичну довідку, в якій визначає причини недостатньо високого рівня освоєння програмного матеріалу за освітніми напрямками; формулює рекомендації щодо вдосконалення освітнього процесу на новий навчальний рік та особливостей коригування перспективного плану освітнього процесу у групах.

Аналітична довідка за результатами Моніторингу вводиться у склад підсумкового аналізу діяльності закладу дошкільної освіти за навчальний рік, обговорюється на засіданні педагогічної ради, що впливає на визначення річних завдань діяльності на новий навчальний рік.

Процедура Моніторингу та обговорення його результатів фіксуються у Плані роботи закладу дошкільної освіти.

Очікувані результати щодо реалізації системи внутрішнього забезпечення якості освіти

1. Отримання об'єктивних даних про якість освітньої діяльності та управлінських процесів у закладі.
2. Підвищення якості освіти в закладі на основі прийняття ефективних управлінських рішень.
3. Створення атмосфери довіри до закладу серед педагогічних працівників та батьків вихованців.